

Status sydsvensk samhälls- ekonomi och konkurrens- kraft

Rapport till Sydsvenska Handelskammarens
fullmäktige 2021.

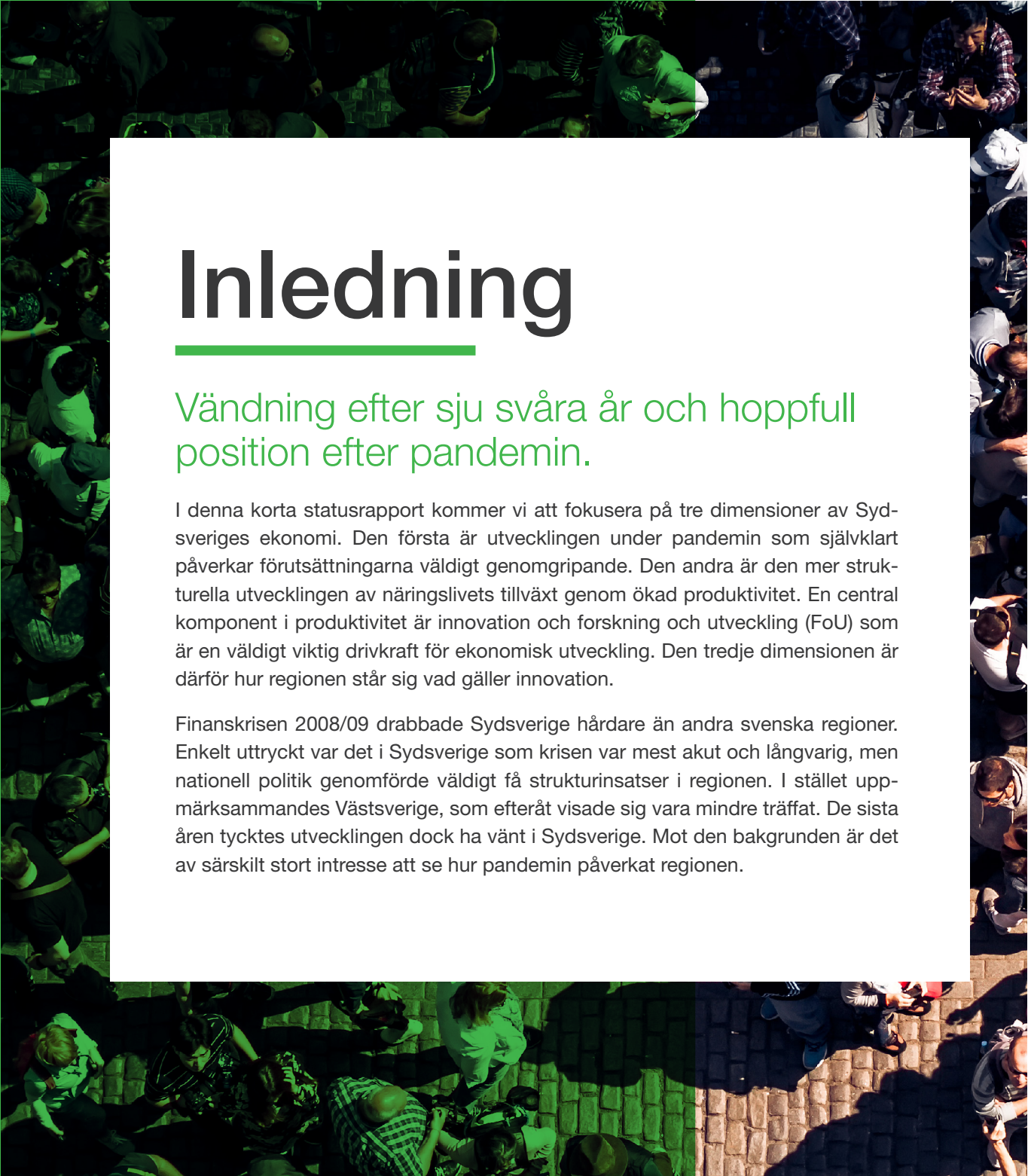
Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Handelskammaren

I sydsvenska företags intresse

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren är en privat organisation som arbetar i sydsvenska företags intresse. Vi påverkar företagens villkor genom bland annat utveckling av infrastruktur och utbildningssystem. Vi stöder affärer genom service inom internationell handel och olika utbildningar. Vi sammanför företag i olika nätverk och på våra många möten. Handelskammaren har drygt 2 500 medlemsföretag och finns i Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och södra Hallands län.

An aerial photograph of a large crowd of people, mostly seen from above, gathered on a paved surface. The image is partially obscured by a large green rectangular area on the left and top, and a white rectangular area in the center containing text.

Inledning

Vändning efter sju svåra år och hoppfull position efter pandemin.

I denna korta statusrapport kommer vi att fokusera på tre dimensioner av Sydsveriges ekonomi. Den första är utvecklingen under pandemin som självklart påverkar förutsättningarna väldigt genomgripande. Den andra är den mer strukturella utvecklingen av näringslivets tillväxt genom ökad produktivitet. En central komponent i produktivitet är innovation och forskning och utveckling (FoU) som är en väldigt viktig drivkraft för ekonomisk utveckling. Den tredje dimensionen är därför hur regionen står sig vad gäller innovation.

Finanskrisen 2008/09 drabbade Sydsverige hårdare än andra svenska regioner. Enkelt uttryckt var det i Sydsverige som krisen var mest akut och långvarig, men nationell politik genomförde väldigt få strukturinsatser i regionen. I stället uppmärksammandes Västsverige, som efteråt visade sig vara mindre träffat. De sista åren tycktes utvecklingen dock ha vänt i Sydsverige. Mot den bakgrunden är det av särskilt stort intresse att se hur pandemin påverkat regionen.

Strukturell produktivitet

Sju svåra år och återhämtning.

Åren före pandemin kännetecknades strukturellt till stor del av finanskrisen. Under finanskrisen sjönk sydsvenska regioners produktivitet och det har tagit tid att återkomma.

Bruttoregionprodukt (BRP) är helt enkelt BNP i en region. Och precis som nationell tillväxt så kan den delas upp i två komponenter (arbetade timmar och arbetsproduktivitet). Det innebär dels att tillväxt skapas genom ytterligare arbete, det vill säga ökad sysselsättning eller fler arbetade timmar, dels genom stigande arbetsproduktivitet. På lång sikt är det framför allt produktivitetsutvecklingen som är av betydelse. Det är grovt en femtedel av tillväxten som förklaras av ökad mängd arbete. Den andra komponenten är produktivitet som förklarar närmare 80 procent av tillväxten. En stor del av den ekonomiska tillväxten handlar alltså om hur vi jobbar, att teknik är modern och innovativ och att det som skapas är relevant för sina kundgrupper.

Ur detta perspektiv är det också viktigt att notera dels den stora grupp som inte är självförsörjande, dels de som är formellt sysselsatta, men som arbetar få timmar. Handelskammaren har tidigare identifierat detta som en viktig faktor och det finns en stor potential för att öka regionens ekonomiska styrka avsevärt om detta ekonomiska utanförskap går att bryta.

Efter finanskrisen hade sydsvenska regioner ett markant tapp i produktivitet, vilket bland annat berodde på att ett antal stora produktiva företag lämnade

ekonomin. Men efter ett antal år vände utvecklingen med en stark återhämtning. Detta kan illustreras av utvecklingen i Blekinge.

Ser vi till total tillväxt i Blekinge så kan man tydligt se att den totala tillväxten sjunker under de sju åren som omfattar finanskrisen och dess efterspel. En djup nedgång 2008–2009 skapar sju svåra år för ekonomin. Det är ganska våldsamma svängningar också med nedgång på 4,5 procent under 2009 och en rekyl uppåt på 6 procent året därpå. Fram till 2014 är tillväxten sedan måttlig.

Därefter sker en tydlig period av återhämtning med stabilare och mer jämn tillväxt från 2014.

Men fördelningen av tillväxten är också intressant. I tabellen redovisas Blekinges bransch-struktur i det privata näringslivet. Strukturen ändras lite grand hela tiden och siffran anger därför ett genomsnitt för tioårsperioden 2008–2018. Blekinge har en ganska jämn fördelning och är inte ensidigt beroende av en dominerande bransch.

Under ”de sju svåra åren” är det flera branscher som tappar produktivitet som helhet. Notabelt är en stark prestation från företag inom högteknologisk tillverkning och FoU. Samtidigt sker en dipp för företags-tjänster som kan tyda på att konsulter och rådgivare haft dålig efterfrågan under nedgången.

Blekinge, tillväxt och produktivitet

		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		-1,49%	3,34%
BRP tillväxt totalt perioden		-10%	17%
	Bransch-struktur (genomsnitt)	Fördelning produktivitet	
	2008-2018	2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	21%	5%	1%
High Tech produktion och FoU	17%	164%	34%
Kunskapsintensiva tjänster	25%	-128%	33%
Low Tech produktion	16%	-10%	25%
Övriga tjänster	5%	-1%	-4%
Övrig produktion	17%	69%	11%

Under återhämtningen därefter ser vi en bred uppgång i produktivitet. Som också speglas i att ekonomin som helhet växer tydligt under perioden. Återigen är högteknologi och FoU starkast. I bilagan finns motsvarande för alla län och riket.

Utvecklingen i de olika länen skiljer sig en del. Gemensamt är att länen under de "sju svåra åren" presterar sämre än riket. Möjligen kan Halland ses som ett undantag vilket troligen förklaras med att norra länet är starkt integrerat i Göteborg. Halland klarar sig bäst under nedgången. Halland har låg andel högteknologi och FoU. Det är en utmaning som bör noteras. Det kan ses om en potential för regionen att öka den sektorn eftersom den är starkt produktiv.

Kalmar har en djup nedgång med totalt sett negativ tillväxt under nedgången, men en stark återhämtning. Ett positivt tecken är att kunskapsintensiva tjänster presterar bra och vi förväntar att den sektorn växer i länet. Inom Kalmar är det väldigt stor varians mellan kommuner med tuff omvandling. Centralorten Kalmar står för en stark utveckling.

Kronoberg presterar bra och har tillsammans med Blekinge störst andel högteknologi/FoU av de sydsvenska länen och även en stark sektor för kunskapsintensiva tjänster. Miljön i Växjöområdet är stark och ett utropstecken, men vi har även såklart Älmhult och i viss mån Ljungby som drar upp talen. Detta "räd-dar" länet under "de sju svåra åren". Och det är en

illustration till värdet av dessa segment i en regional ekonomi. Klart starkast återhämtning.

Skåne och Blekinge presterar väldigt starkt i European Innovation Scorecard och miljöerna Malmö-Lund-Helsingborg, Kristianstad och Karlskrona bär upp detta. Men andelsmässigt finns mycket potential för Skåne inom både högteknologi/FoU och kunskapsintensiva tjänster. Återhämtningen i produktivitet efter 2014 är dock stark och mycket talar för att Skåne klarat pandemin bra ekonomiskt.

Siffrorna för Sveriges genomsnitt – riket – är med som referens och förklarar bilden som finns hos många att Sverige inte påverkades särskilt hårt av finanskrisen. Alla sydsvenska län har tillväxt under på mellan -0,11 procent till +0,65 procent som genomsnitt mellan 2008–2014 medan rikets årliga genomsnitt i perioden är +1,14 procent.

Pandemiåren och ekonomin

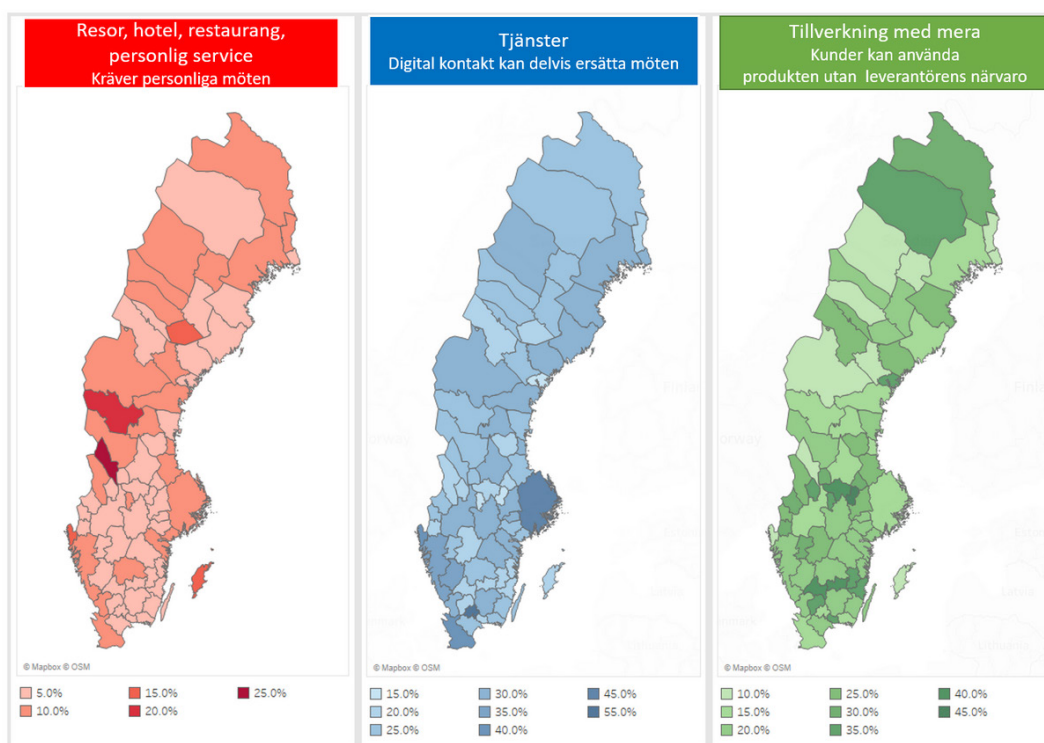
Gott utgångsläge för Sydsverige

Initialt under pandemin träffades de klassiska servicenäringarna som restauranger och besöksnäring. Men det stod också tidigt klart att även näringar som är mindre beroende av social direktkontakt var exponerade. Om smitta kommer in i en organisation med tillverkning kan verksamheten tvingas stå still under lång tid. Samtidigt visste vi att logistikkedjor skulle påverkas tidigt eftersom pandemin hade sitt ursprung i Kina. Tillverkning som försvinner har också mer dramatisk strukturell effekt än besöksnäring eftersom den är kapitaltung och kräver en rad tillstånd vilket gör att nedlagd kapacitet ofta slås ut permanent. Vi såg en del av detta under finanskrisen.

Handelskammaren gjorde därför [en analys](#) av olika regioners exponering för social distans.

Analysen visade att Skåne och Halland hade en ganska bred riskspridning över olika branscher medan en del lokala arbetsmarknader i Sydost var exponerade i det fall industrin hade drabbats på motsvarande sätt som under finanskrisen. Vi har också i andra analyser visat att detta är regioner med högre direkt exponering till globala marknader än andra svenska regioner inklusive storstäderna. Farhågor om en upprening av finanskrisen verkar inte ha besannats. I stället har flera regioner klarat sig väl enligt vad vi kan bedöma just nu.

Andel av regional lönesumma som hämtas i branscher med olika grader av "Socialt beroende"

Spadklara satsningar

Under finanskrisen gjordes inga särskilda struktursatsningar i Sydsverige. Det var viktigt att denna passivitet inte upprepades under pandemin. Därför arbetade handelskammaren med några lågt hängande frukter. Vi lanserade tre [“spadklara” projekt](#), det vill säga satsningar där allt var klart utom det sista beslutet. Detta bidrog till snabba beslut om byggstart vilket är viktigt för regionen. Två av dessa fick igenom.

- byggstart 2022 för E22 Lösen-Jämsjö, värt 720 miljoner kronor
- byggstart 2023 för väg 25 Österleden Växjö, värt 300 miljoner kronor

Handelskammaren tog också fram fyra förslag för strategiska satsningar som bland annat annonserades i Dagens Industri.

Samtidigt finns en utmaning i att Sydsveriges andel av den så kallade nationella planen för vägar och järnvägar sedan 2010 ligger långt under snittet för andra delar av landet.

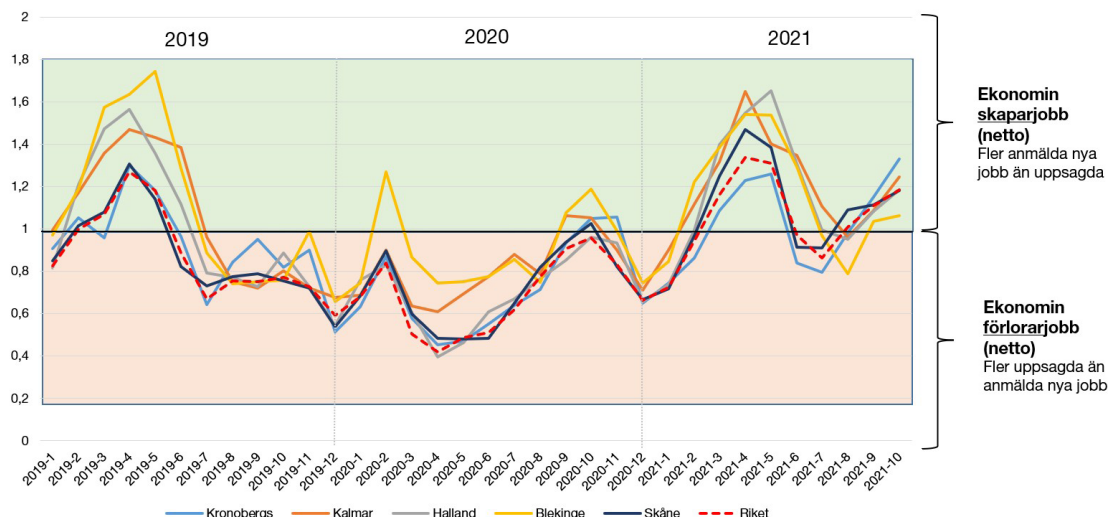
En grov men bra indikation på hur en ekonomi fungerar är om den skapar fler jobb än som försvinner. Det pågår alltid viss struktumvandling men nettot säger en del om temperaturen i ekonomin.

Bilden från pandemin visar att Sydsverige – enligt detta mått – har återhämtat sig ganska snabbt och att nedgången inte var lika dramatisk som i finanskrisen, eller en rad andra länder och regioner. Indu-

stritunga Blekinge – som också har stark FoU – har denna gång klarat sig bäst.

Detta bör ses som ett bra utgångsläge för de viktiga år som nu följer efter pandemin. Samtidigt kvarstår utmaningen med mis-match på arbetsmarknaden. Företag misslyckas med att hitta sådan kompetens som de behöver. Arbetslösa saknar alltså ofta den kompetens som efterfrågas.

Skapar ekonomin nettojobb?

FoU och innovation

Innovation leader på uppgång

En intressant del av ekonomin som vi vet har samband med produktivitet och därmed tillväxt är forskning och innovation. Hur innovativ eller forskningstung en region kan illustreras på olika sätt.

European innovation score-board – med Sydsverige i topp

Europeiska kommissionen ger ut ett indexerat värde som rankar innovation i 240 regioner inom EU. Urvalet är baserat på en regionindelning som för svensk

del grupperar Skåne och Blekinge som en enhet, Småland med Öland och Gotland som en enhet och Halland som del av Västra Götaland. Det vi inom Handelskammaren vanligen menar med Sydsverige är alltså uppdelat i flera områden.¹

Analysen innehåller tjugotalet komponenter, som utbildningsnivå, antal forskare, publicerade vetenskapliga artiklar, antal sökta varumärken och patent, utgifter för "research and experimental development" och nya produktlanseringar, liksom klimatdata (emissioner per capita) med mera ingår.

Top-25 Regional Innovation Leaders

	2021	#	# (2019)
SE11	Stockholm	154,5	1
FI1B	Etelä-Suomi	151,7	2
DE21	Oberbayern	151,1	3
DK01	Hovedstaden	149,0	4
CH04	Zürich	146,4	5
DE12	Karlsruhe	144,0	6
DE3	Berlin	143,8	7
CH07	Ticino	142,7	8
SE22	Sydsverige	141,8	9
CH03	Nordwestschweiz	138,1	10
SE23	Västsverige	137,8	11
UKJ	South East (UK)	137,6	12
CH06	Zentralschweiz	136,0	13
BE1	Région de Bruxelles	135,1	14
DE14	Tübingen	134,7	15
DE91	Braunschweig	134,6	16
NO01	Oslo og Akershus	134,3	17
CH05	Ostschweiz	133,8	18
DEB3	Rheinessen-Pfalz	133,8	19
CH01	Région lémanique	133,6	20
DE6	Hamburg	133,3	21
UK1	London	133,0	22
SE12	Östra Mellansverige	132,8	23
DK04	Midtjylland	132,2	24
FI19	Itä-Suomi	130,7	25
SE21	Småland med öarna	110,5	73
DEF	Schleswig-Holstein	107,8	81

1. Indelningen kallas NUTS2 – och detta är viktigt för optiken. En region som sammanfaller med en storstad (som München) kommer per definition att se bättre ut än en region som Bayern, där München ingår som en liten del. Detta är en delförklaring till att Köpenhamn och Stockholm och andra huvudstäder ofta hävdar sig väl – stad och region är samma begrepp i denna typ av mätningar. Om Malmö-Lund-Helsingborg "skärs ut" så skulle det per capita ha en högre score i indexet än Blekinge-Skåne. Motsvarande gäller residensstäderna i Blekinge, Kronoberg och Kalmar.

Flera svenska regioner rankas mycket högt och tillhör den bästa kategorin av så kallade "innovation leaders". Regionen Sydsverige² placerar sig som topp-tio år 2021 och har en stark historik.

Detta är alltså före Hamburg, London, Bryssel, forskartunga Utrecht och erkänt starka tyska och schweiziska regioner. Både Köpenhamn (Hovedstaden) och Stockholm ligger återkommande i toppen och Västsverige ligger ofta strax under Sydsverige. Småland med öarna har 2021 en score på 110,5 och rankas som 73 av 240 regioner.

Detta är totalt sett en mycket stark prestation i synnerhet i ljuset av utmaningen med svag produktivitet som beskrivits ovan.

Vad gäller Halland och Sydost kan vi inte få lika precisa data eftersom de definieras som delar av andra regioner.

R&D utgifter, alla sektorer (företag, offentlig sektor, högskolor) Mio Euro

	2017		2019		2017-2019
	MEUR	Andel	MEUR	Andel	Δ%
Sverige	16 142	100%	16 154	100%	
Stockholm	5 566	34%	5 059	31%	-9%
Sydsverige	1 962	12%	2 216	14%	13%
Småland med öarna	i.u.		i.u.		
Västsverige	4 535	28%	4 702	29%	4%
Danmark	8 641	100%	9 107	100%	5%
Köpenhamn (Hovedstaden)	5 509	64%	5 831	64%	6%
Hamburg	2 495		2 694		8%
Schleswig-Holstein	1 446		1 655		14%
Öresundsregionen	7 471		8 047		
Fehmernregionen	11 412		12 396		

Källa: Eurostat

Ett annat mått är att se hur mycket ekonomiska resurser som sätts av till FoU hos företag och offentlig sektor (inklusive högskolor/universitet). Statistik för detta sammanställs vartannat år.

Men även här syns nu samma återhämtning som vi beskrev för åren 2014–2018 vad gäller produktivitet.

Trenden från 2017 till 2019 som är det senaste året för den här statistiken är en sydsvensk uppgång sett till samtliga sektorer. Men man kan samtigt förvänta sig en större andel över tid, sett till vad Göteborg och Stockholm presterar.

R&D utgifter, universitet och högskolor, Mio Euro

	2017		2019		2017-2019
	MEUR	Andel	MEUR	Andel	Δ%
Sverige	4 024	100%	3 823	100%	-5%
Stockholm	1 251	31%	1 141	30%	-9%
Sydsverige	638	16%	618	16%	-3%
Småland med öarna	75	2%	76	2%	1%
Västsverige	708	18%	652	17%	-8%
Danmark	2 870	100%	3 107	100%	8%
Köpenhamn (Hovedstaden)	1 580	55%	1 730	56%	9%
Hamburg	615		707		
Schleswig-Holstein	352		523		
Öresundsregionen	2 218		2 348		
Fehmernregionen	3 185		3 578		

Källa: Eurostat

Notabelt är också lärosätenas i Köpenhamn väldigt starka position som ju är i nivå med Stockholm och Västsverige tillsammans.

Öresundsregionen forskar för mer än åtta miljarder euro

Aggregeras satsningarna i Öresundsregionen genom att lägga samman Sydsverige (SE22) med Köpenhamn/Hovedstaden så framträder en mycket stark region. I volym finns inom en dryg timmes pendlingsavstånd omkring 8 miljarder euro i forsknings-satsningar och utveckling. Båda regionerna är stabilt starka också i EU:s ranking med topp-tio-placeringar.

Ännu starkare blir det om vi adderar Fehmarnregionen med två norra delstaterna i Tyskland. Här finns inom 3–4 timmar 12 miljoner invånare och en *forskningsvolym på 12,4 miljarder euro*. Bara universiteten i denna korridor-region har alltså en samlad budget i paritet med hela Sveriges.

Vad gäller Halland och Sydost är det uppenbart att en stor del av satsningarna sker i residensstäderna där universitet respektive högskola finns.

Sammantaget presterar Sydsverige starkt enligt dessa tal, men ser man till måttet R&D utgifter bör sydsverige kunna öka.

Potentialen i samverkan med Öresund och norra Tyskland inom utveckling och innovation är - sett till dessa mått - väldigt lovande.

2. Sydsverige heter här SE22 = Skåne och Blekinge

Bilagor

Bilaga 1. Variabler i European Innovation Scoreboard

Table 1: Measurement framework of the 2021 European Innovation Scoreboard

FRAMEWORK CONDITIONS

Human resources

- 1.1.1 New doctorate graduates
- 1.1.2 Population aged 25-34 with tertiary education
- 1.1.3 Lifelong learning

Attractive research systems

- 1.2.1 International scientific co-publications
- 1.2.2 Top-10% most cited publications
- 1.2.3 Foreign doctorate students

Digitalisation

- 1.3.1 Broadband penetration
- 1.3.2 Individuals who have above basic overall digital skills

INVESTMENTS

Finance and support

- 2.1.1 R&D expenditure in the public sector
- 2.1.2 Venture capital expenditures
- 2.1.3 Direct government funding and government tax support for business R&D

Firm investments

- 2.2.1 R&D expenditure in the business sector
- 2.2.2 Non-R&D innovation expenditures
- 2.2.3 Innovation expenditures per person employed

Use of information technologies

- 2.2.1 Enterprises providing training to develop or upgrade ICT skills of their personnel
- 2.2.2 Employed ICT specialists

INNOVATION ACTIVITIES

Innovators

- 3.1.1 SMEs with product innovations
- 3.1.2 SMEs with business process innovations

Linkages

- 3.2.1 Innovative SMEs collaborating with others
- 3.2.2 Public-private co-publications
- 3.2.3 Job-to-job mobility of Human Resources in Science & Technology

Intellectual assets

- 3.3.1 PCT patent applications
- 3.3.2 Trademark applications
- 3.3.3 Design applications

IMPACTS

Employment impacts

- 4.1.1 Employment in knowledge-intensive activities
- 4.1.2 Employment in innovative enterprises

Sales impacts

- 4.2.1 Medium and high-tech product exports
- 4.2.2 Knowledge-intensive services exports
- 4.2.3 Sales of new-to-market and new-to-enterprise innovations

Environmental sustainability

- 4.3.1 Resource productivity
- 4.3.2 Air emissions in fine particulates (PM2.5) in Industry
- 4.3.3 Development of environment-related technologies

Bilaga 2. Produktivitet och tillväxt i Sydsvenska län och riket

Blekinge, tillväxt och produktivitet

		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		-1,49%	3,34%
BRP tillväxt totalt perioden		-10%	17%
	Bransch-struktur (genomsnitt)	Fördelning produktivitet	
	2008-2018	2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	21%	5%	1%
High Tech produktion och FoU	17%	164%	34%
Kunskapsintensiva tjänster	25%	-128%	33%
Low Tech produktion	16%	-10%	25%
Övriga tjänster	5%	-1%	-4%
Övrig produktion	17%	69%	11%

Halland, tillväxt och produktivitet

		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		0,65%	1,77%
BRP tillväxt totalt perioden		5%	9%
	Bransch-struktur (genomsnitt)	Fördelning produktivitet	
	2008-2018	2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	30%	17%	45%
High Tech produktion och FoU	4%	-10%	18%
Kunskapsintensiva tjänster	18%	-90%	86%
Low Tech produktion	15%	48%	55%
Övriga tjänster	7%	35%	-11%
Övrig produktion	26%	100%	-93%

Kalmar, tillväxt och produktivitet

		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		-0,11%	1,08%
BRP tillväxt totalt perioden		-1%	5%
	Bransch-struktur (genomsnitt)	Fördelning produktivitet	
	2008-2018	2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	23%	68%	25%
High Tech produktion och FoU	12%	-95%	2%
Kunskapsintensiva tjänster	18%	195%	95%
Low Tech produktion	16%	93%	87%
Övriga tjänster	5%	-27%	-58%
Övrig produktion	26%	-134%	-51%

Kronoberg, tillväxt och produktivitet

		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		0,58%	3,65%
BRP tillväxt totalt perioden		4%	18%
	Bransch-struktur (genomsnitt)	Fördelning produktivitet	
	2008-2018	2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	25%	9%	8%
High Tech produktion och FoU	16%	19%	30%
Kunskapsintensiva tjänster	26%	110%	47%
Low Tech produktion	14%	4%	3%
Övriga tjänster	5%	-6%	1%
Övrig produktion	14%	-37%	10%

Skåne, tillväxt och produktivitet

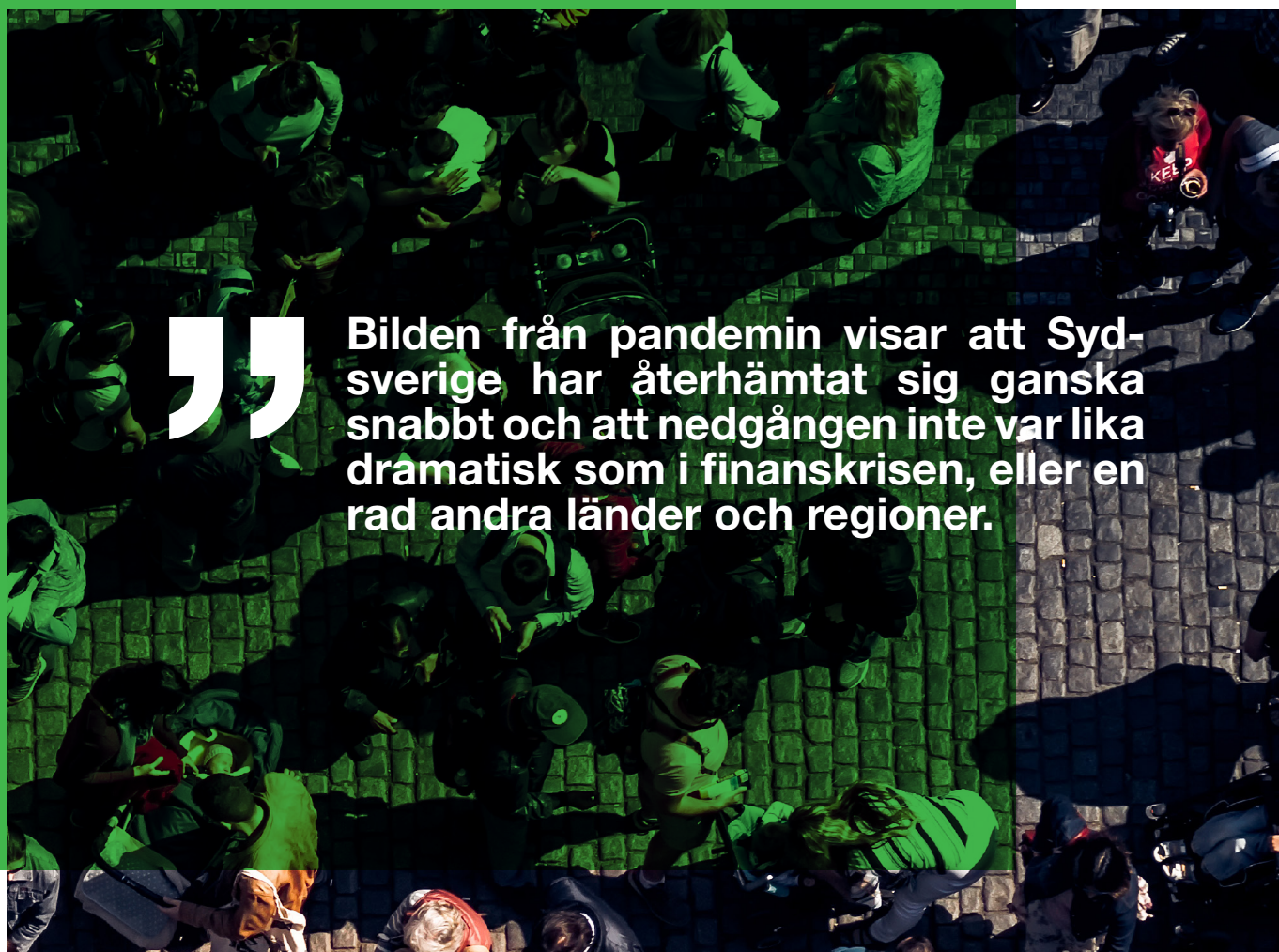
Skäne, tillväxt och produktivitet		Finanskrisen 2008-2014	Återhämtning 2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		0,33%	2,92%
BRP tillväxt totalt perioden		2%	15%
Bransch-struktur (genomsnitt)		Fördelning produktivitet	
2008-2018		2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	31%	-34%	32%
High Tech produktion och FoU	9%	92%	5%
Kunskapsintensiva tjänster	27%	-86%	57%
Low Tech produktion	10%	22%	6%
Övriga tjänster	7%	37%	-13%
Övrig produktion	17%	70%	13%

Riket, tillväxt och produktivitet

riket, tillväxt och produktivitet		Finanskrisen	Återhämtning
		2008-2014	2014-2018
BRP tillväxt, genomsnitt perioden		1,14%	2,86%
BRP tillväxt totalt perioden		8%	14%
Bransch-struktur (genomsnitt)		Fördelning produktivitet	
2008-2018		2008-2014	2014-2018
Arbetsintensiva tjänster	27%	27%	9%
High Tech produktion och FoU	12%	-34%	22%
Kunskapsintensiva tjänster	30%	223%	75%
Low Tech produktion	9%	11%	9%
Övriga tjänster	7%	-47%	-9%
Övrig produktion	16%	-81%	-7%

”

Bilden från pandemin visar att Syd-sverige har återhämtat sig ganska snabbt och att nedgången inte var lika dramatisk som i finanskrisen, eller en rad andra länder och regioner.

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren
Skeppsbron 2, 211 20 Malmö. Tel 040 - 690 24 00
www.handelskammaren.com